

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

فاویسم

راهنمای آموزش به بیمار

بیمارستان امام سجاده (ع) شهریار

شماره بیمارستان ۶۵۲۶۰۴۳

واحد آموزش سلامت

باز نگری شهریور ۱۴۰۴

پزشک تایید کننده : دکتر سید رضا سهروردی

www.hospes.iums.ac.ir

شرح بیماری

چنانچه یکی از آنزیم های بدن به نام گلوکز ۶ فسفات دهیدروناژ که در تمام سلول های بدن موجود است، در بدن افراد دچار نقص و یا کمبود شود، ممکن است باعث کم خونی شود، زیرا گلبول های قرمز خون بیمار به بعضی از مواد حساس بوده و مواجهه با این مواد موجب پاره شدن غشاء سلول گلبول های قرمز شده و محتویات آن بیرون می ریزد و در این حالت فرد دچار کم خونی شده و ادرارش پررنگ می شود که به آن فاویسم می گویند.

باقالا از جمله مواد غذایی است که دارای موادی به نام "ویسین" و "کوویسین" است که در لوله گوارش و در ضمن فرآیندهای شیمیایی عمل هضم به موادی تبدیل می شوند که می توانند به محض تماس با غشاء گلبول های قرمز در افرادی که کمبود آنزیم مذکور را دارند، آنها را منهدم نموده و از بین ببرند و شخص به "فاویسم" مبتلا

می شود. بنابراین این افراد باید از خوردن باقالای تازه و خام اجتناب کنند.

این بیماری بیشتر در پسران دیده می شود تا در دختران ولی ممکن است در دختران نیز اتفاق بیفتد.

علائم

به دنبال ایجاد فاویسم علائم به صورت زیر در بیمار مشاهده می شود:

✓ علائم عمومی:

سر درد، تهوع، استفراغ، رنگ پریدگی و زردی پوست و ناخن و پلک، بی حالی، افزایش ضربان قلب و افزایش تعداد تنفس و تب

✓ علائم اختصاصی:

زردی (یرقان) پوست و مخاط و تغییر رنگ ادرار (به صورت پررنگ و رنگ چای)

✓ در موارد پیشرفته کاهش سطح هوشیاری و افت فشارخون و گاه نارسایی حاد کلیه نیز اتفاق می افتد.

علل شایع

از عللی که در بروز این بیماری دخالت دارند به موارد زیر می توان اشاره نمود:

✓ بعضی از داروهای ضد باکتری (کوتریموکسازول، سولفونامیدها، نالیدیکسیک اسید، کلرآمفنیکل، نیتروفورانتوئین)

- ✓ داروهای ضد مالاریا (پریماکین، پاماکین، کلروکین، کیناکرین)
- ✓ سایر داروها مانند: (فناسیتین، مشتقات ویتامین K، متیلن بلو، پرو بنسید، فنازوپریدین و آسپرین)
- ✓ مواد شیمیایی: نفتالین، متیل هیدرازین، بنزن
- ✓ بعضی از بیماری‌ها مانند: (هیپاتیت، اسیدوز دیابتی)
- ✓ مصرف باقالا

عوارض احتمالی

- ✓ حملات کم‌خونی ناشی از فاویسم در کودکان و نوزادان بسیار خطرناک بوده و ممکن است کودک دچار آسیب مغزی شده و حتی جان خود را از دست دهد .
- ✓ کودکان مبتلا به فاویسم نسبت به سایر کودکان، ۱/۵ برابر بیشتر در معرض خطر ابتلا به زردی هستند.

تشخیص و درمان

تشخیص با اندازه گیری سطح آنزیم گلوکز ۶ فسفات دهیدروژناز در گلبول‌های قرمز قطعی انجام می‌شود. درمان این بیماران، درمان حمایتی است که با هدف پیشگیری از رسوب هموگلوبین در کلیه‌ها انجام خواهد شد و عمدتاً نیاز به بستری بیمار در یک مرکز پزشکی است و گاهی حتی نیاز می‌شود تزریق خون صورت گیرد.

فعالیت

انجام فعالیت با توجه به سطح تحمل در دوره حاد بیماری و در کودکان فعالیت‌های متناسب با سطح تحمل و سن کودک توصیه می‌شود .

رژیم غذایی و تغذیه

- مواد غذایی زیر نباید استفاده شوند و در صورت استفاده باید به میزان خیلی کم استفاده شوند:
- ✓ خانواده نخودیان: باقالا، انواع لوبیا، سویا، انواع نخود، عدس، گیاه خرنوب، کهور
- ✓ سولفیت‌ها و غذاهای شامل آنها
- ✓ منتول و مواد غذایی و فرآورده‌های بهداشتی (البته عصاره نعنائی طبیعی مشکلی ایجاد نمی‌کند).
- ✓ رنگ‌های خوراکی مصنوعی، حنا، نوشابه‌های الکلی
- ✓ مصرف اسید اسکوربیک که در برخی از ویتامین‌ها استفاده می‌شود به میزان زیاد مشکل ساز خواهد بود.
- ✓ اگر مادری به کودک فاویسمی خود شیر می‌دهد باید از مصرف باقالا خودداری کند.
- ✓ در خصوص رژیم غذایی با کارشناس تغذیه مشورت کنید.

مراقبت

- ✓ اگر کودکی نیاز به داروی کوتریموکسازول داشت و مبتلا به فاویسم بود، باید این دارو تحت نظر پزشک و با احتیاط مصرف شود.

- ✓ داروی ضد مالاریا در بیمارانی که مجبور به استفاده از آن می‌شوند همولیز ایجاد می‌کند ولی باید دوز این داروها را پایین آورده و با نظر پزشک به بیمار بدهید.
- ✓ حتی لمس کردن باقالا و یا رد شدن از کنار مزارع باقالا در خیلی از کودکان علائم بیماری را ظاهر می‌کند و مادران این نکته را مد نظر داشته باشند.

در چه شرایطی به پزشک مراجعه نمائید؟

- ✓ در صورت بروز علائم فاویسم و بروز تب

• منبع: کتاب پرستاری کودکان ونگ ۲۰۲۰